

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1199/2019
26.02.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиље АА (раније ...), чији је пуномоћник Радован Зиндовић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије-Министарство финансија, коју заступа Државни правобранилац, Одељење у Суботици, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3147/18 од 05.09.2018. године, у седници већа одржаној 26.02.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиље изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3147/18 од 05.09.2018. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 9/2016 од 20.02.2016.године, је делимично усвојен тужбени захтев тужиље, која се тада звала АА, па је обавезана тужена да тужиљи на име накнаде нематеријалне штете за душевне болове због ограничења слободе кретања исплати износ од 300.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења па до исплате у року од 15 дана. Одбијен је тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете преко досуђеног износа од 300.000,00 динара па до траженог од 15.000.000,00 динара за душевне болове због ограничавања слободе кретања; физичког напада и силовања, као и део захтева којим је тражено да се обавеже тужена да тужиљи исплати по основу претрпљеног страха услед физичког силовања износ од 5.000.000,00 динара, за повреду части и угледа износ од 15.000.000,00 динара, на име губитка стана износ од 8.000.000,00 динара; за изгубљену зараду износ од 10.000.000,00 динара; трошкова појачане исхране, путовања за Пожаревац и трошкова лечења износ од 2.000.000,00 динара, исплату новчане ренте у висини од 50.000,00 динара месечно, односно 10.000.000,00 динара једнократно због изгубљеног родитељског издржавања, све са припадајућим каматама. Тужиља је ослобођена од плаћања судских такси у овој парници. Одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Апелациони суд у Новом Саду је пресудом Гж 3147/18 од 05.09.2018. године одбио жалбу тужиље и потврдио пресуду Вишег суда у Сомбору у одбијајућем делу и у делу о трошковима поступка. Одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 55/14) па је нашао да ревизија тужилце није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилца АА рођена ..., која је у току жалбеног поступка променила презиме у ..., је рођена године у Тужилин отац ББ је убијен у децембру 1944. године као народни непријатељ и сарадник са окупатором. Рехабилитован је решењем Окружног суда у Сомбору број Рех 7/2007 од 14.12.2007. године, којим је утврђено да је био жртва прогона и насиља из политичких или идеолошких разлога. Тужилина мајка ВВ рођена ... је осуђена на издржавање казне затвора у трајању од 3 године и новчану казну под оптужбом да је саботерка. Казну је издржавала између 1946. и 1949. године у женској казненој установи у Пожаревцу. Рехабилитована је решењем Вишег суда у Сомбору број Рех 77/12 од 14.12.2012. године.

Правноснажном пресудом Основног суда у Сомбору број П 1250/13 од 18.03.2015. године, тужена Република Србија је обавезана да тужилци исплати износ од 800.000,00 динара на име рехабилитационог обештећења поводом рехабилитације њеног оца ГГ, док је правноснажном пресудом Основног суда у Сомбору број П 26/15 која је постала правноснажна 09.03.2016. године, обавезана тужена Република Србија да тужилци на име рехабилитационог обештећења поводом рехабилитације мајке ВВ исплати износ од 800.000,00 динара.

Након завршетка Другог светског рата, тужилца је имала намеру да емигрира у Швајцарску код родбине, да би затим отишла у САД где је живео њен ујак (брат њене бабе по оцу) ДД, који је раније емигрирао и живео у САД и тамо постао чувени режисер играних филмова. Тужилца се обратила властима за добијање путне исправе али је решењем Државног секретаријата за унутрашње послове – Одељења за пограничну службу и странце – Одсек за пасоше, Београд број 4045 од 13.10.1954. године и решењем Секретаријата за унутрашње послове – Одсек за пасоше Нови Сад број 10938 од 13.11.1954. године, а на основу члана 51. Правилника о путним исправама и прелаза преко државне границе, који се тада примењивао, тужилци ускраћено одобрење путовања у Швајцарску.

Решењем Вишег суда у Сомбору број Рех 262/2014 од 05.03.2014. године је усвојен захтев за рехабилитацију тужилце, те је утврђено да су ништаве горе наведене одлуке и све њихове правне последице. Утврђено је да је тужилца претрпела душевни бол због ограничења у погледу слободе кретања, а у виду безнадежности, беспомоћности, праћено стањем дубоког разочарења због сујећења њених планова и очекивања да одласком из те средине реши питање своје материјалне егзистенције, као и због изгубљене прилике да у тој новој средини лакше успе да се носи са сећањима на све кроз шта је прошла.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили тужбени захтев тужиле и досудили јој накнаду нематеријалне штете због ограниченог кретања, а одбили тужбени захтев за остала тражења.

Врховни касациони суд оцењује да је правилно одбијен тужбени захтев тужиле за накнаду нематеријалне штете преко досуђеног износа од 300.000,00 динара, па до траженог износа од 15.000.000,00 динара. Ово зато што је Законом о рехабилитацији, прописано да рехабилитовано лице има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе у складу са законом којим се уређују облигациони односи (члан 26. став 3.). Тужилца није била лишена слободе, али јој је у октобру и новембру 1954. године ограничено кретање тиме што су државни органи одбили њену молбу за путовање у Швајцарску. У поступку рехабилитације је утврђена ништавост тих одлука и свих њихових правних последица. Тужилца неосновано приговара висини досуђеног износа за овај вид нематеријалне штете и повезује своје страдање са изгубљеном шансом за бољим животом у САД, где би се након Швајцарске преселила и где је живео њен ујак ДД, који је био познати сценариста и камерман у Холивуду. Тужилца, ускраћење да напусти Југославију, види једино као одмазду тадашњих власти према њој због чињенице што је она дете ББ који је убијен у децембру 1944. године као народни непријатељ и сарадник са окупатором и мајке ВВ, која је осуђена на издржавање казне затвора у трајању од 3 године, под оптужбом да је саботерка. Међутим, губи из вида чињеницу да је након Другог светског рата постојао визни режим од стране земаља Варшавског пакта који се после резолуције Инфорбирора 1948. године, претворио у потпуну блокаду граница према Југославији. Педесетих година прошлог века почело је извесно попуштање у визном режиму западних земаља према Југославији, међутим одлазак на ту страну света био је резервисан углавном за дипломате и оне који су ишли на службена путовања. Тек је половином шездесетих година путовање у иностранство било доступно грађанима Југославије. Познато је да ни остали грађани Југославије нису могли слободно да путују у иностранство у време када је одбијена тужилца молба за издавање путне исправе, крајем 1954. године.

Правилно су нижестепени судови одбили тужбени захтев за накнаду нематеријалне штете због силовања, за претрпљени страх услед силовања, за повреду части и угледа и за губитак стана, јер за то нема законског основа. Пре свега тужилца није рехабилитована због наведених аката и њеног трпљења које истиче као основ за овакав тужбени захтев. Тужилца је једино рехабилитована због неиздавања путне исправе ради путовања у Швајцарску. Закон о рехабилитацији ни једном својом одредбом не предвиђа накнаду штете за трпљења као што су силовање, повреда части и угледа, губитак стана. Тужилца је захтевала и накнаду материјалне штете за изгубљену зараду и тврди да након довршетка школе 1952. године није могла да се запосли. Закон о рехабилитацији не пружа основ ни за овај вид накнаде материјалне штете јер тужилца није била лишена слободе, нити је рехабилитовано лице које је лишено слободе да би имала право на накнаду материјалне штете на основу члана 20. Закона о рехабилитацији. Што се тиче накнаде трошкова појачане исхране и путовања за Пожаревац, лечење и за изгубљено родитељско издржавање, ради се о видовима материјалне штете везане за страдања која су претрпела њени родитељи, конкретно мајке која је три године провела у женском затвору у Пожаревцу и коју је тужилца посећивала и имала трошкове у вези са тим посетама. Тужилца је остварила накнаду нематеријалне штете због страдања њених родитеља и то на основу правноснажних пресуда по 800.000,00 динара, за сваког од њих. Тужилца нема право на накнаду

материјалне штете по том основу јер је тако прописано чланом 20. Закона о рехабилитацији. Наиме, само рехабилитовано лице има право на материјално обештећење, а то право није наследиве природе.

Врховни касациони суд је размотрио све ревизијске наводе и оценио је да они нису основани па је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа - судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић